

Міністерство аграрної політики та продовольства України
Полтавська державна аграрна академія

Студентська наукова робота на тему :
„ Екологічний розвиток території на основі дієвості громад”

Виконала
студентка 4 курсу
Факультет: «Агротехнології та екології»
Спеціальність: «Екологія, охорона
навколишнього середовища та
збалансоване природокористування»
Поставна Людмила Сергіївна
Керівник: Демяненко Наталя Василівна,
доцент кафедри бізнес-адміністрування
та права

Полтава-2013

План

Вступ

Розділ 1. Опис досліджувальної території

1.1. Загальні дані

1.2. Екологічні нововведення

1.3. Фінансовий бік благоустрою селища

Розділ 2. Опис проблеми, на розв'язання якої спрямовано екологічний проект

Розділ 3. Докладний опис екологічного проекту

3.1. Мета та завдання проекту

3.2. Технологія досягнення цілей

3.3. Тривалість та план реалізації заходів екологічного проекту

3.4. Заходи, що вже проведенні на шляху до реалізації екологічного проекту

Розділ 4. Очікувані результати екологічного проекту

Розділ 5. Бюджет проектів

5.1. Бюджет проекту запровадження роздільного збору сміття

5.2. Бюджет проекту створення парку

Висновки та пропозиції

Вступ

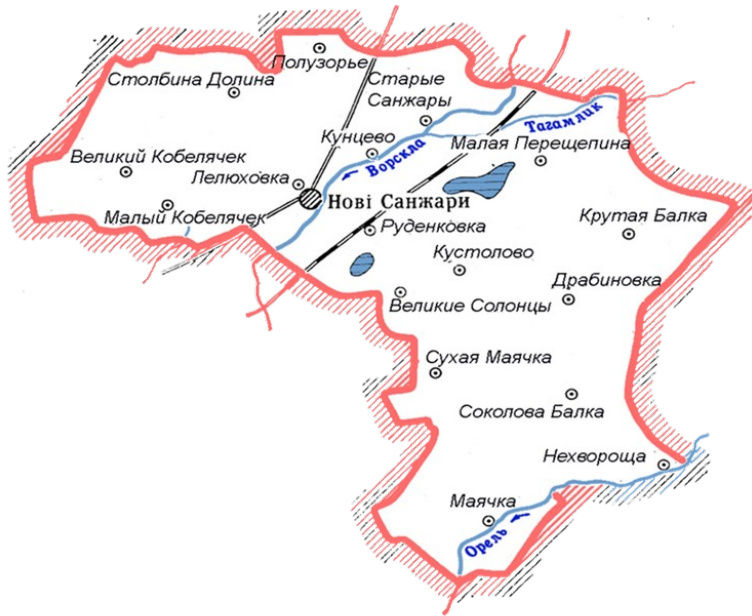
Існування людського суспільства незмінно пов'язане з використанням довкілля як середовища проживання та створення засобів життєзабезпечення – продуктів харчування, сировини й матеріалів для побутових потреб і виробничої діяльності, виробництва і використання енергії, забезпечення транспортом та засобами зв'язку, задоволення рекреаційних потреб. Жива природа не створює сміття, у ній все взаємопов'язане, взаємозамінне. Непотрібні відходи почала створювати людина, а планеті стає надто важко нести на собі сміттевий тягар. Людина забуває, що вона частина природи. І з кожним роком завдає їй більшої й більшої шкоди.

Негативні наслідки науково - технічної революції та демографічний вибух поступово призводять до забруднення атмосфери, накопичення великих об'ємів відходів людської діяльності при одночасному виснаженні майже всіх видів природних ресурсів, що поступово призводить до глобальної екологічної кризи. Людству загрожує загибель найближчими десятиліттями, якщо воно негайно не змінить свого ставлення до природи, не переоцінить життєві цінності. А ось для любителів точних цифр існують не менш вражаючі факти. За даними екологів, кожен українець щороку створює близько 220-250 кг твердих побутових відходів на рік, а мешканці великих міст – по 330-380 кг (а нас з вами 46 мільйонів - от і порахуйте). І ці обсяги з кожним роком зростають.

Людству потрібна нова філософія життя, висока екологічна культура і свідомість. Потрібно пам'ятати слова великого римського мислителя Л.Сенеки, який говорив, що: «Жити щасливо і жити у злагоді з природою – одне й те саме.» Тільки розумне поєднання нових технологій із зусиллями кожного члена суспільства у вирішенні проблем екології допоможе вийти з екологічної кризи. Крім того екологічна діяльність нині є обов'язковою складовою, а здебільшого й головним елементом будь-якої сфери людської діяльності.

Розділ 1. Опис досліджуваної території

1.1. Загальні дані

Смт. Нові Санжари є адміністративним центром Новосанжарського району Полтавської області (Рис. №1). Населення становить 8146 осіб. Орган місцевого самоврядування — Новосанжарська селищна рада. Площа-1,3 тис. кв. км, 4,5% від території області, 9 місце серед районів області.

Рисунок №1 - Карта – схема Новосанжарського району

Відстань від сел. Нові Санжари до Полтави: шосейною дорогою – 36 км; залізницею – 37 км. Селище розташоване по обидва береги р. Ворскли, в його межах у Ворсклу впадає р. Полюзір'я.

По території району протікає 8 річок загальною довжиною 255 км. Це річки Ворскла, Оріль, Ворона, Суха Маячка, Решетилівка, Тагамлик, Кустолово, Кобелячок. Найбільші – Ворскла, Оріль. Природні багатства – нафта, природний газ, мінеральна вода, глина, сіль, поклади торфу, ліс, пісок. Площа лісів становить 12,7 тис. га. Запаси піску – 3006 тис. куб. м. На території району розташований Малоперещепинський болотний заказник державного значення.

Межує з Полтавським, Машівським, Решетилівським, Кобеляцьким районами Полтавської області; Царичанським, Магдалинівським районами Дніпропетровської області. По території району державний кордон не проходить.

Промисловість:

В смт. Нові Санжари розміщені такі підприємства:

- ДП "Новосанжарський хлібокомбінат";
- ДП „Новосанжарське лісове господарство”;
- ТОВ „Наша Марка”;
- Фірма „Краснодеревщик ЛТД”;
- ТОВ "Єврогласс-Полтава"

Серед агропромислового комплексу потрібно відзначити, що кількість сільськогосподарських підприємств – 25, фермерських господарств – 69

(5193 га).

Щорічно зростає надходження іноземних інвестицій в економіку району. В районі працює 3,2 млн. доларів США, в розрахунку на одну особу населення становить 89,5 дол. США. В районі діє 6 підприємств з іноземними інвестиціями:

- СП "Харківська інвестиційна компанія",
- ТОВ "Східно - Українська трубопровідна компанія",
- ТОВ "НовоФарм",
- ТОВ "Т-Продукт",
- ТОВ "Полтава - Сервісис",
- ТОВ АФ "Аршиця".

Туризм, культура, дозвілля:

На території Новосанжарського району функціонує 4 санаторно-курортних заклади тривалого перебування :

- Медичний центр внутрішніх військ МВС України “Нові Санжари” /військова частина 3082;
- Новосанжарський будинок відпочинку матері та дитини “Ворскла”;
- Пансіонат “Нові Санжари”;
- Санаторій-профілакторій “Антей”.

Кількість позаміських оздоровчих таборів – 4.

- Новосанжарський дитячий оздоровчий табір "Костер";
- Новосанжарський дитячий оздоровчий табір "Буревісник";
- Новосанжарський дитячий оздоровчий табір "Фонтан";
- Дитячий орендний оздоровчо-лікувальний табір "Орлятко".

1.2. Екологічні ноововведення

Так, як селище Нові Санжари є курортно - оздоровчою зоною та користується великою популярністю не лише серед місцевих жителів, а й серед численних приїжджих, то для забезпечення належної чистоти та санітарного стану селища, поряд з такими звичними заходами, як щотижневе прибирання колективами установ, підприємств, організацій, жителями селища своїх підвір'їв та прилеглих територій, селищна рада запроваджує й нові. У постійну практику запроваджено проведення суботників, екологічних днів, двомісячника чистоти та благоустрою, акції «Зелений паросток майбутнього»(Фото№1). Замість колишніх стихійних звалищ облаштовуються місця відпочинку.

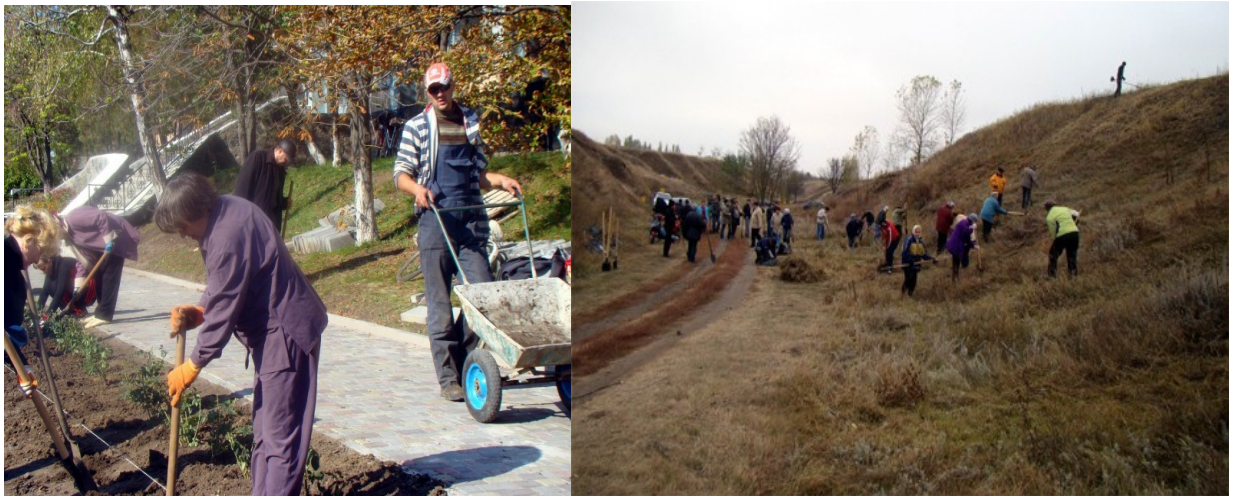
Також у громадських місцях встановлено таблички про заборону засмічувати територію, шкодити благоустрою. При селищній раді створено спеціальну бригаду з благоустрою, яка відповідає за озеленення, вирубку сухостою, знесення аварійних дерев. Для покращення умов роботи працівників придбано «Екологічні

карети» - спеціальні велосипеди, виготовлені на одному з харківських заводів(Фото№2).

Цей досвід цікавий та привабливий з усіх точок зору:

- 1) грошей потрібно менше, а використовуються вони соціально ефективніше (не на утримання автомобілів, а на зарплату двірникам);
- 2) створює чимало нових робочих місць;
- 2) наведенням порядку постійно займається більше людей, які безпосередньо кожного дня контактують з жителями селища, що не може не давати позитивного ефекту.

Фото №1 - Проведення «двомісячника» чистоти та благоустрою селища

Фото №2 – Екологічна карета, як один із засобів прибирання узбіч

Активна робота проводиться й щодо розвитку системи централізованого вивезення побутових відходів. Якщо раніше спецмашини селищного комбінату комунальних підприємств вивозили сухе сміття з 37 багатоквартирних будинків, в яких проживають 470 громадян, то нині цією послугою охоплено 3450 власників приватних домоволодінь(Фото №3). Також в наявності 50 контейнерів для збору і вивезення сміття. Вони сповна використовуються підприємствами, установами, організаціями, а також жителями селища на індивідуальні замовлення. Двічі на тиждень, згідно з розробленим графіком та за цілком прийнятними тарифами спецмашинами селищного комунгоспу вивозиться сухе сміття від власників домоволодінь, від мешканців багатоквартирних будинків. Але найголовніше, що стали чистішими вулиці населеного пункту, прилеглі лісосмуги й береги річок. Селище стало більш привабливим як естетично, так і екологічно.

Фото № 3- Засоби збирання та транспортування відходів

Укладено угоди з 36 організаціями на вивезення сміття, непотребу. Важливо й те, що на вулицях селища, в місцях проведення масових заходів встановлено 500 урн «Дякуємо за чистоту»(Фото №4).

Фото №4 - 500 урн з гаслом "Дякуємо за чистоту"

Також в смт. Нові Санжари діє роздільне сортування відходів (Фото№5), але нажаль це лише в місцях громадського відпочинку, які вивозяться згідно з укладеною угодою Новосанжарської селищної ради на полігон с.Зачепилівки (Фото№6). В планах підписання договору з підприємство «Фактор-Плюс», що буде відсортовувати окремо поліетилен, пластик, жерстяну банку, скло, ганчір'я та папір.

Фото №5 – Запровадження роздільного збору сміття в зонах відпочинку

Фото №6 – Полігон в с.Зачепилівка

Сам об'єкт було веденно у експлоатацію повною мірою 29 вересня 2009 року, будівництво якого обійшлося у суму понад мільйон гривень. Розпочали будівництво полігону твердих побутових відходів у Зачепилівці ще у 1999 році. При цьому фінансування об'єкту, то раптово припинялося, то, так само раптово, відновлювалося. Слід зазначити, що загальна вартість усього комплексу склала 1,278 млн. гривень. Відкритого полігону має вистачити на завезення твердих побутових відходів протягом 20 років. У разі започаткування сортування сміття цей термін може збільшитися до півстоліття. Площа звалища на даний час — 4 гектари. Після рекультивації і посадки на третині цієї території лісу даний полігон є більш безпечніший для навколишнього середовища.

Діаграма №1

Комплекс робіт з благоустрою та озеленення, проведений в Нових Санжарах, дозволив селищу вибороти перше місце у Всеукраїнському конкурсі «Населений пункт найкращого благоустрою і підтримки громадського порядку». В обласних двомісячниках чистоти, озеленення та благоустрою новосанжарці перемагали шість разів поспіль. Всі ці перемоги були досягнені завдяки активній участі громади селища.

1.3. Фінансовий бік благоустрою селища

Бюджет селищної ради на 2013 рік – 4756, 7 тис. грн. За 11 місяців надійшло доходів до загального фонду - 4173, 2 тис. грн., з них, офіційних трансфертів з інших бюджетів - 812,3 тис. грн. На 2013 рік фондом охорони навколишнього природного середовища районої ради передбачено виділити 5,4 млн. грн. на природоохоронні заходи, серед яких 1,5 млн. грн. на утилізацію ТПВ.

На купівлю 5 карет було витрачено 800грн, зарплата робітників 1200 гривень на місяць, робочий день з 7.00 до 17.00. Також придбано 50 контейнерів для збору і вивезення сміття (один контейнер коштує 2тис.грн.)

У Нових Санжарах близько 3800 господарств, тому два рази на тиждень у кожного з них забирають і вивозять побутові відходи. За чотири останніх роки збоїв у цьому процесі не було. Все сміття вивозить на полігон с.Зачепилівка (тариф на місяць з кожного члена сім'ї становить 5грн 25коп.) Слід зазначити, що загальна вартість побудови полігону склала 1,278 млн. грн., його загальна площа 39 тисяч кубічних метрів. Із сортуванням цього об'єму вистачить на 30 років, без сортування — на 5.

В благоустрої селища велику роль в першу чергу займає саме населення, а саме заходи для покращення довкілля. Перший екологічний день новосанжарці провели 12 березня 2011 р., під час якого виконано ряд важливих робіт: спилювання сухостою, вирубку порослі по берегах Ворскли, в парку Перемоги, в Комсомольському парку, наведено лад на територіях підприємств, установ, організацій, в яких взяли участь 2883 чол. та було задіяно 48 одиниць техніки. З цього року і до сьогодні суботники і чисті четверги є нормою в смт.Нові Санжари.

Покращенню благоустрою, чистоти селища сприяють зелені насадження, газони та квітники. Приклад цього 6 500 кущів троянд в селищі (Фото №7). Їх висадження почалося восени 2011 року до 67-річчя визволення України від фашистських загарбників у Великій Вітчизняній війні в центрі селища було висаджено 670 кущів троянд (опт 15 грн/штв), ще 140 селищна рада одержала як винагороду за перше місце у районному конкурсі на краще місце відпочинку, 560 кущів придбали завдяки добрій волі місцевих підприємців, в 2012 році на честь кожного випускника (а їх на 2012 - 102) висадити, їхніми ж руками, біля школи,

по 3 куці троянд, решта поступово досаджується і на даний час. Також за 2013 було посаджено 250 сосонок і 100 берізок (саджанець 35грн/шт.) по всіх зонах відпочинку.

Фото № 7 - 6500 куців троянд висаджено по всьому селищу

Для того щоб мати більш широке уявлення про селище Нові Санжари, його можна порівняти з межуючим із ним населеним пунктом, а саме м.Кобеляки.

Таблиця №1- Порівняння смт. Нові Санжари з м.Кобеляки

	смт. Нові Санжари	м.Кобеляки
Площа	- 6,52 км ²	- 15 км ²
Населення	- 8146 осіб	- 11 700 осіб
Бюджет селищної ради	на 2013 рік – 4756, 7 тис. грн	7,2млн. грн.
Річки	р.Ворона - роботи з покращення русла річки	р.Кобелячок – розчистили 100м річки,на подальші роботи коштів не хватає
Вода	Комунальний водогін протяжністю 71 кілометр, 11 артсвердловин та 10 водонапірних башт Є мінеральна вода «Новосанжарська» видобувається зі свердловини № 2, яка розміщена на	Джерелом господарчо-питного водопостачання є води бучаксько-канівського водоносного горизонту, що потрапляють в міську водопровідну мережу за допомогою водозабірних

	території Медичного центру «Нові Санжари»	свердловин. Є проблеми в мікрорайонах Заріччя та Ведмедівка- колодязна вода з підвищеним рівнем нітратів
Благоустрій	500 урн, 5 екологічних карет, в місцях відпочинку ведений роздільний збір сміття	14 майданчиків з контейнерами для сміття, чого нехватає на потреби міста
Місця відведення для захоронення ТПВ	З 2009р. відкритий новий полігон в с.Зачепилівка (39 тис.м ³)і там же законцервований старий	Проблема із будівництвом нового полігону і законцервуванням старого звалища в с.Ганжівка
Природоохоронні об'єкти	Малоперещепинський заказник — болотний (гідрологічний) заказник державного значення 640 га	Регіональний ландшафтний парк «Нижньоворсклянський» 1620 га
Естетичний бік	З кінця 2011до 2013 було висаджено 2988 кущів троянд і 3тис. петуній	На період 2013р. Витрачено 10тис.грн. для висадження 3тис.чорнобривців по всій території міста
Громадські програми для покращення району	В 2013році було проведено 10 «чистих четвергів» та 23 екологічних дня	«ВЙО»Кобеляки – фестиваль аматорського мистецтва, суботники

Отже, з усього вище сказаного ми можемо брати смт.Нові Санжари, як базовий для основи розвитку межуючих з ним селищ та міст. А головним недоліком в екології селища є те, що немає цілісної системи роздільного збору сміття, тож даний проект буде спрямований саме на цей напрямок.

Розділ 2. Опис проблеми, на розв'язання якої спрямовано екологічний проект

Щодня родина з трьох-чотирьох чоловік утворює та викидає в середньому відро сміття або, як ми все частіше говоримо — твердих побутових відходів (ТПВ) . Таким чином на кожного мешканця нашого селища на рік припадає приблизно 100 відер або 180—220 кг твердих побутових відходів. До цієї кількості ТПВ слід додати відходи, що утворюються в магазинах, вокзалах, базарах та в інших громадських місцях, їхня кількість складає від 30 до 50 відсотків усіх побутових відходів міста. За рік у смт.Нові Санжари утворюється близько 17 тонн сміття. Кількість відходів постійно збільшується. Але основна причина зростання обсягів побутових відходів не у збільшенні кількості жителів міста, а у зміні способу їх життя.

Для зміни нинішньої ситуації необхідно докорінно змінити свідомість громадян по відношенню до поводження з побутовими відходами, зокрема, вести боротьбу з несанкціонованими звалищами, захаращенням лісосмуг впроваджуючи систему євро контейнерів. Вона ґрунтується на роздільному збиранні побутових відходів і дозволить кожному в зручний для нього час виносити сміття, і, не чекаючи приїзду сміттєвоза, вирішувати багато проблем у домашньому побуті, що дозволить позбутися лишків у домівках, а також у дворах приватного сектору, квартирах, на вулицях і в лісосмугах селища і прилеглої до нього території.

Людство використовує все більше матеріалів, які за своїми властивостями настільки відрізняються від натуральних, що після повернення у природне середовище у вигляді відходів розкладаються дуже повільно або й зовсім не розкладаються. Наприклад, папір розкладається протягом року, метал - до 100 років, поліетилен - понад два століття, а скло більше ніж 1000 років.

Якщо врахувати, що більшу половину відходів складають пакувальні матеріали, то стає зрозумілим, що одним із ефективних способів вирішення проблеми відходів є роздільне їх збирання, оскільки велику частину побутових відходів складають матеріали, які можна використовувати повторно або переробляти, якщо вилучити відповідні фракції на стадії первинного збору.

Повторній переробці підлягають папір, скло, металеві та алюмінієві банки, текстиль, пластик, органічні відходи. Усі ці матеріали, отримані при сортуванні, знаходять попит з боку організацій, які займаються прийомом вторинної сировини. Сортування та переробка відходів мають багато переваг:

- менший обсяг відходів потрапляє на захоронення;
- матеріали використовуються повторно;
- сортування побутових відходів відповідає світовим підходам у поводженні зі сміттям, а саме, сприяє запобіганню їхнього надмірного утворення, повторному

(багаторазовому використанню) вторинної сировини, утилізації та безпечному розміщенню;

- заощадження коштів для суспільства, створення нових робочих місць в галузі збирання, сортування та переробки відходів та поліпшення стану довкілля, а також зниження ризику для здоров'я жителів селища.

Разом з тим, існує безліч факторів, які гальмують вирішення даної проблеми. Серед них можна виділити:

- економічно-фінансові (недостатність фінансування);
- технічні (відсутність відповідної техніки, євро контейнерів тощо);
- юридичні (відсутність нормативної бази для забезпечення сортування твердих побутових відходів);
- соціально-культурні (байдужість населення до навколишнього середовища, не усвідомлення глибини екологічної кризи);

Однак, з перелічених вище факторів, основним є саме соціально-культурний. Адже, залучивши фінансові, технічні, юридичні ресурси та важелі, але не подолавши байдужого, а інколи навіть негативного відношення громадян до навколишнього середовища, ситуацію корінним чином змінити не можливо.

Тому **основною ідеєю проекту** є активізація громадськості, органів місцевого самоврядування, депутатів, голів вуличних комітетів щодо докорінної зміни відношення громадян до впровадження нової системи збору твердих побутових відходів шляхом роздільного збору за допомогою євро контейнерів та формування екологічної свідомості серед учнівської молоді.

Перелік заходів:

- впровадження заходів по підвищенню свідомості членів громади, в тому числі дітей та підлітків, у поводженні з твердими побутовими відходами;
- широке інформування населення селища про переваги роздільного збору твердих побутових відходів та перспективи його впровадження;
- визначення раціональних, максимально доступних місць для встановлення євро контейнерів для роздільного збору побутових відходів.

Даний проект буде сприяти формуванню у мешканців селища свідомості, що відходи можна використовувати з користю, а також покращити екологічний стан міста.

Цільові групи: територіальна громада смт.Нові Санжари загальною чисельністю 8146 осіб.

Організації-партнери, співвиконавці даного проекту: організаційний студентський комітет, Новосанжарська селищна рада, Новосанжарське управління житлово-комунального господарства, підприємство «Фактор-Плюс», що буде відсортовувати окремо поліетилен, пластик, жерстяну банку, скло, ганчір'я та папір.

Розділ 3. Докладний опис екологічного проекту

3.1. Мета та завдання проекту

Мета проекту полягає в удосконаленні системи збору твердих побутових відходів безпосередньо з джерел їх виникнення прогресивним методом за допомогою євро контейнерів шляхом зміни свідомості громадськості до навколишнього середовища та покращення екологічного стану міста.

Завдання проекту:

- залучення громадськості до реалізації проекту;
- формування у громадськості бережного ставлення до навколишнього середовища, як «джерела життя»;
- облаштування майданчиків для розміщення євроконтейнерів для роздільного збору твердих побутових відходів;
- поширення досвіду на приватний сектор селища з метою недопущення забруднення околиць селища, парків, лісопосадок;
- поширення досвіду з удосконалення організації роздільного збору відходів серед територіальних громад області.

3.2. Технологія досягнення цілей

➤ *Методи реалізації проекту:*

- створення організаційного молодіжного комітету(переважно із студентів селища);
- опитування громадської думки;
- проведення сходок громадян у селищі;
- створення волонтерських груп;
- проведення тендерних торгів;
- проектування та облаштування майданчиків для розміщення контейнерів;
- широке висвітлення заходів по реалізації проекту у ЗМІ;
- виготовлення та розповсюдження листівок щодо роздільного збору сміття.

➤ *Опис заходів проекту:*

- Оголошення в ЗМІ про проведення громадських зборів по створенню громадського комітету з удосконалення системи збору твердих побутових відходів роздільним методом;
- формування громадського комітету з удосконалення системи збору твердих побутових відходів у селищі;
- підготовка та розповсюдження анкет по вивченню громадської думки;
- опрацювання отриманих анкетних даних;

- допомога в проведення уроків з природознавства та екології серед учнівської молоді;
- проведення конкурсу малюнків на тему «Якою я бачу екологію селища Нові Санжари»;
- визначення земельних ділянок під майданчики для розміщення контейнерів;
- проведення акції «Еко-сумка проти пластику».
- будівництво та облаштування майданчиків для розміщення контейнерів;
- формування волонтерських груп для проведення робіт по впорядкуванню майданчиків для розміщення контейнерів, догляду за ними;
- підведення підсумків та презентація результатів підготовки майданчиків;
- висвітлення проведених заходів по реалізації проекту у ЗМІ;
- виготовлення та розповсюдження буклетів про запровадження роздільного методу збирання відходів;
- сучасне мистецтво, як прояв повторного використання побутових відходів.

➤ ***Ступінь готовності до реалізації проекту:***

- розроблено стратегічний план розвитку селища;
- підготовлено полігон в с.Зачепилівка до прийому твердих побутових відходів, які не придатні для подальшої переробки та використання;
- виявлено джерела походження відходів, які не підлягають утилізації відходів на полігоні;
- організована робота для змішаного збору твердих побутових відходів спеціалізованими екологічними каретами згідно розробленого графіку по всьому селищі ;
- проводиться часткове сортування твердих побутових відходів на полігоні після розвантаження;
- в план підписання договору з підприємство «Фактор-Плюс», що буде відсортовувати окремо поліетилен, пластик, жерстяну банку, скло, ганчір'я та папір.

➤ ***Процедури внутрішньої оцінки досягнення результатів:***

Внутрішній моніторинг ефективності реалізації проекту буде проводитися за рядом кількісних та якісних показників. Зокрема, кількісні:

- обсяг цільової групи, на яку спрямований проект;
- кількість учасників опитування та конкурсу;
- кількість учасників волонтерських груп;
- кількість публікацій у засобах масової інформації та розповсюджених буклетів.

Якісні:

- зовнішній вигляд санітарного стану селища та прилеглих до неї територій;

- підвищення ефективності роботи селищної влади в плані екологічного виховання жителів, покращення благоустрою населеного пункту;
- надходження коштів від реалізації вторинної сировини, відібраної на стадії збору твердих побутових відходів євро контейнерами.

➤ ***Розподіл функцій організацій-партнерів у реалізації проекту, обґрунтування ролі кожного партнера:***

Новосанжарська селищна рада:

- організація і проведення сходок в селищі;
- підготовка матеріалів та висвітлення в засобах масової інформації;
- замовляння та розповсюдження агітаційних матеріалів та буклетів;
- співфінансування за рахунок коштів селищного бюджету придбання контейнерів та спеціалізованого автомобіля ЗІЛ.

Управління житлово-комунального господарства:

- організація та проведення робіт по облаштуванню майданчиків для розміщення контейнерів;
- придбання контейнерів та спеціалізованого автомобіля;
- організація роздільного збирання твердих побутових відходів;
- виготовлення гідропресу для пресування паперу, пластику, пет-пляшок.;
- організація збирання, пресування та реалізації вторинної сировини;
- виготовлення та встановлення стендів наглядної агітації щодо впровадження роздільного збирання відходів.

Центр соціальних служб для молоді:

- підготовка та проведення конкурсу на кращий малюнок «Яким я бачу своє селище сьогодні і хочу бачити в майбутньому», визначення та нагородження переможців;
- запровадження в загальноосвітніх навчальних закладах екологічного всеобучу;
- формування волонтерських груп;
- надання допомоги в розповсюдженні агітаційних матеріалів.

➤ ***Команда (професійні групи), що будуть здійснювати проект:***

В першу чергу студентський комітет, далі виробниче управління житлово-комунального господарства забезпечує фахівців для участі у виконанні робіт, передбачених проектом, що пов'язані з облаштуванням майданчиків для розміщення контейнерів, придбанні відповідної техніки та контейнерів, проведенням організаційно-роз'яснювальної роботи, збору втор сировини, її сортування, пресування та продаж підприємствам-переробникам на договірних умовах.

3.3. Тривалість і план реалізації заходів проекту

Таблиця №2 - Тривалість і план реалізації заходів проекту (роздільний збір сміття)

Тривалість заходу	Захід	Місце проведення	Відповідальні за виконання
Місяць 1	Створення молодіжного комітету (переважно із студентів з селища) для удосконалення системи збору твердих побутових відходів та покращення екологічного стану околиць селища	смт.Нові Санжари	Громада селища і селищна рада
Місяць 2	Проведення анкетування громадської думки, узагальнення отриманої інформації	смт.Нові Санжари	Молодіжний комітет і районний центр соціальних служб для молоді
Місяць 3	Підготовка, організація та проведення конкурсу на кращий малюнок. Проведення спеціалізованих уроків з природознавчої та санітарно-екологічної тематики в загальноосвітніх школах селища	смт.Нові Санжари	Молодіжний комітет
Місяць 4	Засідання комісії по визначенню кількості та визначенню земельних ділянок під будівництво майданчиків для розміщення контейнерів.	смт.Нові Санжари	Селищна рада
Місяць 5	Розрахунок фінансової потреби на придбання спеціалізованого автомобіля та 100 контейнерів для роздільного збирання сміття та виготовлення пресу для пресування вторсировини.	смт.Нові Санжари	Селищна рада, ВУЖКГ

3.4. Заходи, що вже проведені на шляху до реалізації екологічного проекту

Самим першим етапом на шляху до виконання проекту було створення молодіжний комітету (переважно із студентів з селища), який своєю активністю допоміг і підштовхнув населення смт.Нові Санжари до рішучих дій. Для

складання подальших планів було проведене соціологічне опитування, щоб дізнатися думку населення про екологічний стан селища. Під час дослідження нами було опитано 50 чоловік різного віку, статті та соціального стану. Анкетування населення смт. Нові Санжари, що склало емпіричну базу нашого дослідження, створили живу, динамічну картину проблеми роздільного збору побутових відходів, характерної для нашої території, показало:

- З 50 опитаних 32% склали жінки, 18% чоловіки; соціальний стан у всіх різний:

школярів-3%, службовців-4%, студенти-26%, робітників-5%, безробітних-2%, домогосподарок-3%, пенсіонери-3% та інший соціальний стан-3%;

- 29% населення смт. Нові Санжари вважають екологічний стан селища благополучним, 11% не дало конкретної відповіді і 10% оцінюють стан неблагополучним;

- 35% громадян не здають відходи, які є вторинною сировиною, у прийнятні пункти, 13%- здають макулатуру, але це лише за допомогою спеціальних програм які проводяться на організаціях, підприємствах, в навчальних закладах; також було питання на обізнаність населення: 42%-знають що таке роздільний збір сміття, а 8% цим просто не цікавляться;

- 35% - згодні сортувати відходи, які накопичуються у квартирі(будинку) лише тоді, коли будуть створені спеціальні для цього умови, 15%- при певних економічних стимулах; також більша частина населення -39% погодились, що проблема ТПВ і їх переробки є актуальна на сьогодні;

- 37% громадян погодились, що питання вирішення екологічних проблем в селищі повинно займати пріоритетне місце, 8% відповіли що це питання повинно стояти рівноправно з економічними і соціальними, 5% - взагалі не цікавляться даною проблемою.

Для питань більш актуальних, були складені діаграми:

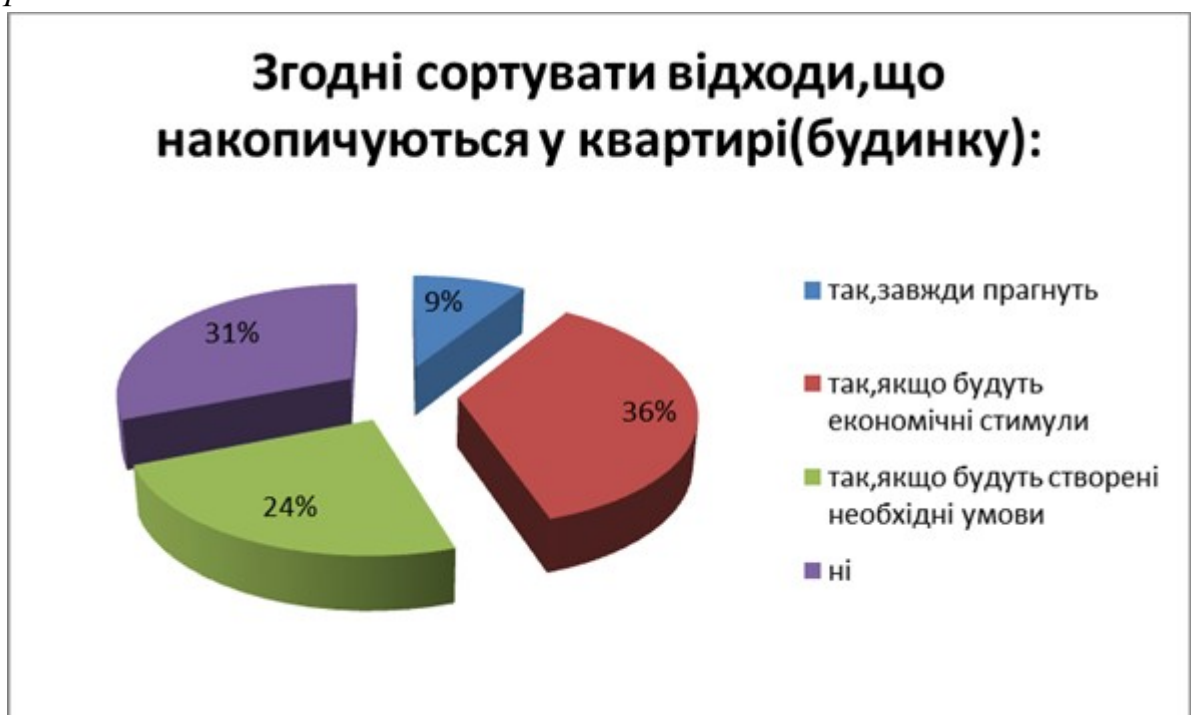
Діаграма №2

Діаграма №3

Діаграма №4

Але так, як за допомогою опитування ми можемо дізнатися лише загальні дані, а наша робота спрямована на змінення екологічної свідомості населення, то наступним нашим етапом було створення і розповсюдження листівок щодо переваг роздільного збору сміття (Фото №7). Адже в селищі вже створена база для запровадження роздільного збору ТПВ.

Фото № 8 - Розповсюдження листівок з інформацією про переваги роздільного збору сміття

Так і у нашому випадку за результатами опитування лише 2% населення дотримуються роздільного збору сміття. Ми натикаємось на те, що свідомість 40 та 50-літньої людини змінити досить складно – затрачені зусилля, час та ресурси не приносять очікуваних результатів, тому було прийнято рішення залучити до вирішення проблеми молодих людей (школярів). Отже подальшим етапом була допомога студентів в проведенні уроків екології в старших класах (Фото№8), а також конкурс малюнків на тему «Якою я бачу екологію селища Нові Санжари» (Фото№9).

Фото № 9 - Допомога молодіжного комітету в проведенні уроку з екології

*Фото №10- Конкурс малюнків на тему
«Якою я бачу екологію селища Нові Санжари»*

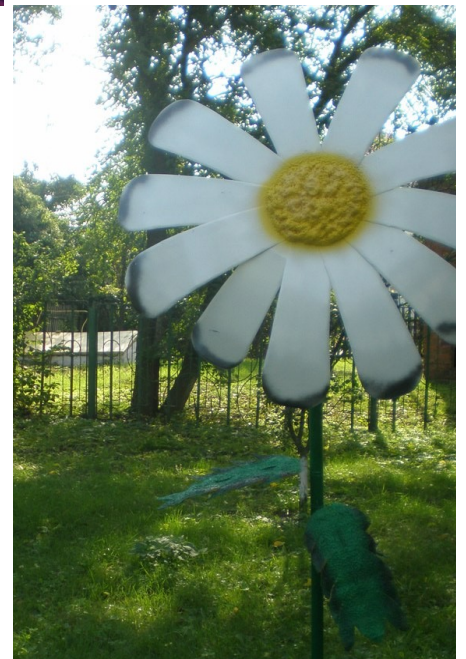
Також, студентський комітет не одноразово приймав участь в суботниках, де допомагав в ліквідації смітєзвалищ, очищені річки Ворскли та очищені узбіччя доріг. Студенти допомогли в проведенні акція «Еко-сумка проти пластику» (Фото № 10). Десятикласники Новосанжарського НВК зібралися в центрі селища і пропонували мешканцям власноруч зшиті екологічні багаторазові сумки в обмін на їх одноразові поліетиленові пакети. Погоджувались не всі, але ті хто обмінював, залишилися задоволені. Еко-сумки використовуються сотні разів, і розкладаються значно швидше. Широке застосування багаторазових Еко-сумок дозволить значно зменшити кількість відходів, що відправляються на звалища, і має потенціал для зменшення забруднення підземних вод.

Крім того, завдяки ідеї молодіжного комітету (переважно студентів) та залучення творчих людей селища і просто не байдужих до його подальшої долі було подаровано друге життя вже використаним речам. Тобто побутові відходи знайшли ще один спосіб повторного використання (Фото № 12). Зараз це „сучасне мистецтво” знаходиться в одному із дитячих садків, де радує самих найменших жителів смт. Нові Санжари.

Фото № 11 - Акція «Еко-сумка проти пластику»

Фото №12 - Друге життя побутових відходів

Розділ 4. Очікувані результати проекту

➤ *Короткотермінові та перспективні наслідки проекту:*

У результаті впровадження студентського проекту по селищу буде обладнано 9 майданчиків по роздільному збору твердих побутових відходів для населення та підприємств, організацій, установ.

Організація майданчиків має стати невід'ємною частиною благоустрою селища та сприяти покращенню його санітарного стану, недопущенню екологічної кризи. Вбачається новація в тому, що сортування відходів буде проводитися цивілізовано, на первинній стадії їх збору роздільним методом у спеціалізовані євро контейнери з послідуочим пресуванням вторинної сировини та реалізацією на переробні заводи.

➤ *Перспективними наслідками реалізації проекту є:*

- формування у мешканців селища дбайливого ставлення до екологічного стану довкілля та раціонального поводження з твердими побутовими відходами;
- виховання у підростаючого покоління свідомості збереження природних ресурсів, відношення до відходів, як продукту, що може повторно використовуватися після відповідної переробки;
- демонстрація позитивних результатів співпраці громади та органів сільського самоврядування щодо покращення екологічного стану території;

➤ *Мультиплікативний ефект (схема поширення та сфери діяльності, в яких можна застосувати результати проекту):*

Мультиплікативний ефект від реалізації проекту буде досягнутий за рахунок видання буклету про проект та поширення його в межах району, області, що буде сприяти покращенню екологічного стану довкілля в регіоні.

фінансова сталість:

- досягнення економічної вигоди шляхом одержання додаткового доходу від реалізації вторинної сировини та витрачання його на подальший розвиток системи поводження з відходами, продовження строку експлуатації

полігону твердих побутових відходів, зменшення витрат на вивезення і захоронення відходів;

- поступове розширення мережі споживачів послуг по роздільному збиранню відходів шляхом залучення приватного сектору;
- раціональне використання техніки;
- створяться умови для впровадження реальних тарифів на послуги по збиранню відходів без дотацій на збитки;

інституційна сталість:

- повноваження власника матеріальних та інтелектуальних продуктів, одержаних за результатами впровадження проекту, набуває Новосанжарське управління житлово-комунального господарства, яке фактично є власником полігону в с.Зачепилівка твердих побутових відходів;

юридична сталість:

- підготовка нормативно-правових актів щодо поводження з твердими побутовими відходами та вторинною сировиною.

Розділ 5. Бюджет проектів

5.1. Бюджет проекту запровадження роздільного збору сміття

Таблиця №3 - Бюджет проекту (запровадження роздільного збору сміття)

№ п/п	Найменування заходів, що здійснюються за проектом, перелік та найменування видатків	Загальна сума, тис. грн.
1	Організація майданчиків для встановлення євро контейнерів	
1.1	Розробка технічної та проектної документації	2,0
1.2	Освітлення майданчиків	1,5
1.3	Розмітка майданчиків	0,2
1.4	Благоустрій майданчиків	2,5
2	Придбання 100 шт. євро контейнерів	220,0
2.1	Маркування контейнерів, обладнання запірної арматури	0,45
3	Оплата праці	
3.1	Керівник проекту (20% робочого часу x 2 міс.)	1,5
3.2	Бухгалтер проекту (15%робочого часу x 1 міс.)	0,6
3.3	Асистент проекту (20% робочого часу x 1 міс.)	0,4
4	Інші витрати	
4.1	Оплата послуг зв'язку	0,2
4.2	Транспортне забезпечення	0,8
4.3	Витрати по відрядженню	0,2
4.4	Видатки на поліграфічні послуги	0,3
4.5	Видатки на виготовлення інформаційних щитів	0,5
4.6	Видатки на офісні матеріали	0,2
4.7	Послуги засобів масової інформації, створення рекламного продукту	0,8
	РАЗОМ	232,15

Загальне фінансування даного проекту частково підтримається підприємство «Фактор-Плюс»(40%), що буде відсортовувати окремо поліетилен, пластик, жерстяну банку, скло, ганчір'я та папір. Більшу частину коштів надаватимуть селищні ради Новосанжарського району, комунгоспи, а також можливе

фінансування за рахунок грантових проектів та фондів, що спрямовані на екологію міст та селищ. Можливе і використання сміття, як вторсировини, а отже як можливого джерела коштів.

5.2. Бюджет проекту створення парку

Також для покращення екології смт. Нові Санжари та формування у мешканців селища дбайливого ставлення до стану довкілля можна запропонувати ще один проект із залученням підприємств, організацій та установ і населення в цілому. Його мета полягатиме в одноразовому внеску кожного підприємства та кожного домогосподарства селища для створення парку (насадження бузка, берези звичайної та дуба червоного), що буде демонстрацією позитивних результатів співпраці громади та органів сільського самоврядування щодо покращення екологічного стану території. Висаджування та подальші роботи за доглядом парку проводитимуться самою громадою. Приблизний бюджет якого буде ≈ 29 тис., з урахуванням ціни на 1 саджанець і кількості запланованих насаджень.

Таблиця №4 – Бюджет проекту (створення парку)

Перелік саджанців	Середня ціна одного саджанця, грн.	Кількості запланованих насаджень	Загальна ціна саджанців,грн.
бузок	80	100шт.	8000
береза звичайна	150	50шт	7500
дуб червоний	100	50шт.	5000

Загальна сума всіх саджанців , за даними таблиці, становить 20500 грн., враховуючи також витрати на доставку,роботу та інше (≈ 9 тис.), загальний проект становитиме 29000 гривень.

Таблиця №5 – Джерела фінансування

Джерела фінансування	Середня сума з одного окремого фінансового джерела,грн.	Загальна сума,грн.
1580 квартир	5	7900
3622 індивідуальних домоволодінь	5	18110
31 підприємств	30	930
69 фермерських господарств	30	2070
Всього		29010

Середня сума з одного окремого фінансового джерела може змінюватись, за рахунок, різних факторів підвищення бюджету проекту.

Висновки та пропозиції

З усього вище сказаного ми можемо взяти смт.Нові Санжари, як базовий для основи розвитку межуючих з ним селищ та міст. Адже завдяки екологічним нововведенням та співпраці громади районний центр успішно процвітає. У постійну практику запроваджено проведення суботників, екологічних днів, двомісячника чистоти та благоустрою, акції «Зелений паросток майбутнього». В постійну експлоатацію ведемо «Екологічні карети» - спеціальні велосипеди для прибирання узбіч, що фінансуються сільською радою. Його переваги в тому,що грошей потрібно значно менше, а використовуються вони соціально ефективніше (не на утримання автомобілів, а на зарплату дворникам), це екологічно чистий транспорт та те,що наведенням порядку постійно займається люди, які безпосередньо кожного дня контактують з жителями селища, що не може не давати позитивного ефекту. Важливо й те, що на вулицях селища, в місцях проведення масових заходів встановлено 500 урн з підписом «Дякуємо за чистоту». Поступово в місцях загального відпочинку водиться роздільний збір сміття, а для продовження роботи над данною проблемою та загалом над благоустроєм селища був створений молодіжний комітет (переважно із студентів, які проживають в смт. Нові Санжари). За рахунок якого було проведено наступні заходи:

- 1) зроблена оцінка громадської свідомості за допомогою опитування населення, за рахунок якого було виявлено, що громада вважає екологічний стан селища благополучним і згодна сортувати відходи, які накопичуються у квартирі(будинку) якщо для цього будуть створені спеціальні умови. Також було поставлено питання на обізнаність населення: 42%- знають що таке роздільний збір сміття,а 8% цим просто не цікавляться, але всі погодились, що питання вирішення екологічних проблем повинно займати пріоритетне місце в свідомості громади селища;
- 2) виготовлено та розповсюджено листівки з інформацією про переваги щодо роздільного збору сміття. Крім того, було залучено до вирішення даної проблеми школярів, тому був проведений урок з екології в старших класах з допомогою студентів та конкурс малюнків на тему «Якою я бачу екологію селища Нові Санжари»;
- 3) проведено акцію «Еко-сумка проти пластику», що дозволить значно зменшити кількість відходів, що відправляються на звалища, і має потенціал для зменшення забруднення підземних вод.

За рахунок наукової роботи для покращення благоустрою селища було запропоновано та розроблено наступні проекти:

- 1) студентами розроблено проект для запровадження роздільного збору сміття в смт. Нові Санжари, з урахуванням ступеня готовності до реалізації проекту та джерел можливого фінансування. Серед яких буде підприємство «Фактор-Плюс»(40% з бюджету проекту), яке займається відсортуванням окремо поліетилену, пластику, жерстяних банків, скла, ганчір'я та папіру. Більшу частину коштів надаватимуть селищні ради Новосанжарського району, комунгоспи, а також можливе фінансування за рахунок грантових проектів та фондів, що спрямовані на екологію міст та селищ. Можливе і використання сміття, як вторсировини, а отже як можливого джерела коштів.
- 2) частково запроваджений проект, щодо повторного використання побутових відходів. За ініціативою студентів та творчих людей селища було подаровано друге життя вже використаним речам (диски, шини, пластикові пляшки, металолом), вони віднайшли своє місце на казковій галявині в дитячому садку, де радує самих найменших жителів смт. Нові Санжари. Але це лише початковий етап для даного проекту.
- 3) проект, щодо створення парку загальними зусиллями підприємств, організацій та установ і населення селища, за рахунок одноразового внеску. Сам парк буде демонстрацією позитивних результатів співпраці громади та органів сільського самоврядування щодо покращення екологічного стану території.

В загальному можна сказати, що територія Нових Санжар утримується в досить задовільному санітарному стані. Але населення селища, як і кожна людина в цілому потребує поштовху до прийняття нових проектів, нащо й була спрямована частина проробленої роботи молодіжного комітету. Тож хочеться надіятися, що ініціативи та допомога молоді селища відчутно підвищила легкість прийняття даних проектів та підштовхнула громаду до активних дій.

Зразок листівки розповсюдженої в смт. Нові Санжари

Старі звички

призводять до нових проблем

В Україні захоронено понад 25000000 тон відходів. Близько 14% площі країни займають полігони та звалища, територія яких з року в рік збільшується....
Ще не пізно все змінити! Памятай! Світ починається з тебе!

Роздільний збір — це два контейнери

Розділяйте ВДОМА
відходи на сухі та вологі.
Викидайте їх окремо
до різних контейнерів.

- скло
- папір
- пластик
- метал

харчові
відходи та
забруднена
упаковка

**Змішані відходи -
це сміття!**
**Роздільно зібрані
відходи - це сировина!**

вторинна
сировина

біогаз та
добрива

Зразок анкети соціологічного опитування на тему:

« Проблема роздільного збору твердих побутових відходів в смт. Нові Санжари»

Шановний респондент! Ця анкета є анонімною, тому просимо Вас чесно відповісти на поставлені нами запитання. Щиро дякуємо!

1. Ваш вік:

- менше 15 років
- 15-20 років
- 21-25 років
- 26-40 років
- 41-60 років
- більше 60 років

2. Ваша стать:

- чоловік
- жінка

3. Ваш соціальний стан:

- школяр
- студент
- службовець
- домогосподарка
- пенсіонер
- безробітний
- інший соціальний стан

4. Як Ви в цілому оцінюєте екологічний стан смт. Нові Санжари?

- благополучний
- неблагополучний
- не володію інформацією

5. Чи влаштовує Вас система збору і видалення твердих побутових відходів у смт. Нові Санжари?

- так
- ні
- частково

6. Чи здаєте Ви відходи, які є вторинною сировиною, в приймальні пункти?

- так, макулатуру
- так, скло
- так, пластик
- ні
- декілька з перелічених

7. Чи знаєте Ви, що таке «роздільний збір сміття»?

- так, знаю як і для чого це робиться
- чув(ла), що існує, але не знаю, як це здійснюється
- не знаю
- мене це не цікавить

9. Чи влаштовує вас графік вивезення сміття?

- так

- ні
- в нашій сім'ї не я виношу сміття

8. Чи згодні Ви сортувати відходи, що накопичуються у Вашій квартирі (будинку), тобто окремо збирати і сортувати папір, пластик, скло, металеві, електричні, харчові відходи?

- так, я завжди прагну сортувати відходи
- так, якщо будуть створені необхідні для цього умови (наприклад, спеціальні сміттєві контейнери для роздільного збору)
- так, якщо будуть економічні стимули
- ні, ні за яких умов

10. Ви нарікаєте на роботу сміттезбиральних установ?

- так
- інколи
- ні

11. Чи є актуальною на сьогодні проблема переробки сміття?

- так
- ні
- не знаю

12. Чи доцільно вводити штрафи за засмічення селища?

- так
- ні
- не знаю

13. Ви особисто викидаєте сміття на вулиці?

- так
- ні
- не знаю

14. Є сенс проводити виховні години для школярів та студентів по забрудненню навколишнього середовища?

- Так
- ні
- не знаю

15. Чи впливає екологічна ситуація на рівень соціального і економічного розвитку селища?

- так, вони тісно взаємопов'язані
- так, побічно впливають
- немає ніякого зв'язку

